

ΝΕΑ ΕΣΤΙΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΑΙ :

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ—ΠΕΤΡΟΣ ΧΑΡΗΣ

ΤΟΜΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ ΤΡΙΤΟΣ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ — ΙΟΥΝΙΟΣ

1933

ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ & Σ^Α ΕΚΔΟΤΑΙ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ» ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ 46^Α
ΑΘΗΝΑΙ

ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

Τὸ Δεκαπενθήμερον

ΠΕΡΙ ΤΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΚΑΙ ΤΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

Τὸ ξένο βιβλίο

Ὁ ξεπερασμός της δραχμῆς εἶχε, ἀνάμεσα σ' ἄλλα ἀποτελέσματα, καὶ αὐτό: νὰ κάνει ἀπρόσιτη τὴν ἀγορὰ τοῦ ξένου βιβλίου. Ἐδημιούργησε ἓνα εἶδος πνευματικοῦ ἀποκλεισμοῦ. Κ' ἡ ἐλληνικὴ πνευματικὴ φτώχεια φάνηκε ἔτσι πῶς ξεσκέπαστα. Ἡ Ἀθήνα πῆρε ἀξαρνα τὴ γεωγραφικὴ θέσιν μὲτ' ἀπομακρυσμένης ἐπαρχίας. ὅπου ἡ ζωὴ τοῦ ἄλλου κόσμου δὲ φτάνει παρὰ σὺν ἀγῶς μισοσβυσμένοις. Λιάφοροι τῶρα ἄνθρωποι ἐνώνουν τὶς ξεπεσμένες δραχμῆς τους γιὰ ν' ἀγοράζουσιν ἀπὸ κοινοῦ μερικά, ἐλάχιστα ξένα βιβλία, ὅπως ἐνώνονται οἱ ταξιδιωτὲς σ' ἓνα καραβάνι γιὰ νὰ διασχίσουν μιὰν ἐρημο.

Ξέρω πῶς πολλοὶ «ἀκραιφνεῖς» νεοἕλληνες κατηγοροῦν ἐκείνους ποὺ τρέφονται μὲ τὴν ξένη πνευματικὴ παραγωγή ὅτι εἶνε ἠλίθιοι σνόμπ «ποὺ ζητᾶν νὰ μαϊμουδίσουν τὸν εὐρωπαῖο». Εἶναι οἱ ἴδιοι ἄνθρωποι ποὺ ὑποστηρίζουν ὅτι κάθε τι ποὺ πέρνουμε ἀπὸ τὴν Εὐρώπην ἀπειλεῖ νὰ σβύσει τὴν ἀτομικότητα τῆς φυλῆς μας.

Θὰ μπορούσε ν' ἀπαντήσῃ κανεὶς ὅτι μιὰ ἀτομικότητα ποὺ διατρέχει τέτοιο μεγάλο κίνδυνον εἶναι, κίβλας, μιὰ ἀτομικότητα πολὺ περιορισμένη, πολὺ φτωχὴ, καὶ ἐπομένως ἀνίκανη νὰ δώσει τὰ μεγάλα πράγματα ποὺ καρτερᾶν ἀπ' αὐτήν. Ἡ προσπάθειά τους νὰ τὴ διατηρήσουν μακριὰ ἀπὸ τὰ εὐρωπαϊκὰ ρεύματα τῶν ἰδεῶν καὶ τῶν ἠθῶν μοιάζει περισσότερο μὲ τὴν προσοχὴ ποὺ θὰ κατέβαλλαν γύρω ἀπὸ ἓναν κακόχυμο καὶ ἀδυνατισμένο ἄνθρωπο γιὰ νὰ τὸν προφυλάξουν ἀπὸ τὰ . . . ρεύματα, παρὰ μὲ ὅτιδήποτε ἄλλο. . .

Ἀκόμα πῶς ἀνόητο εἶναι νὰ χαρακτηρίζονται σνόμπ καὶ ξενομανεῖς ὅσοι τρέφονται μὲ τὸ ξένο βιβλίο. Ἐνας τέτοιος χαρακτηρισμὸς θὰ δικαιολογῶταν ἂν τὸ ἐλληνικὸ βιβλίο ἦταν δὲ λέω ἀνώτερο, ἀλλὰ ἴσο, ὅπωςδήποτε, ποιτικὰ μὲ τὸ ξένο. Αὐτὸ ὅμως δὲ συμβαίνει. Τὸ ἐλληνικὸ πεζογράφημα, ὅποιοιδήποτε εἶδους, εἶναι—κατὰ κανόνα—κατώτερο ἀπὸ τὸ ξένο. Κατώτερο ὡς πλοκὴ καὶ περιγραφή ὅταν εἶναι λαϊκὸ μυθιστόρημα· κατώτερο σὲ ὕψος, ἀνάλυση χαρακτήρων καὶ βάθος ἐννοιῶν, ὅταν εἶναι φιλολογικὸ μυθιστόρημα· κατώτερο σὲ πνευματικότητα ὅταν εἶναι δοκίμιον· φτωχότερο σὲ παρατήρηση, σὲ σκέψεις καὶ ἀναπαράσταση ὅταν εἶναι περιγραφή.

Τὸ πρῶμα εἶναι τόσο φυσικό. Ἐνας ξένος συγγραφέας ἔχει ἀφομοιώσει μεγαλύτερες γνώσεις καὶ ἔχει ζήσει σὲ πλατύτερο πλαίσιο ζωῆς ἀπὸ τὸν Ἕλληνα συνάδελφόν του. Ἀπὸ τ' ἄλλο μέρος, κάθε ξένο βιβλίο ποὺ βλέπει τὸ φῶς ἔχει διαλεχθεῖ ἀπὸ τὸν ἐκδότην του καὶ τοὺς λογοτεχνικοὺς τοῦ σύμβουλον μὲσα σὲ ἑκατοντάδες χειρόγραφα ποὺ τοὺς ὑποβάλλονται. . . Ἄς δεχτοῦμε ὅμως ὅτι τὰ βιβλία τῶν δόκιμων, ὅπωςδήποτε, συγγραφέων μας δὲν ὑστεροῦν σὲ ποιότητα ἀπὸ τὰ ἀντίστοιχὰ τους ξένα. Πῶσα τέτοια βιβλία ἐκδίδονται τὸ χρόνον στὸν τόπον μας; Τέσσερα; Πέντε; Ἐνας ποὺ ἔχει συνειθίσει νὰ διαβάζει, τί πρέπει νὰ κάνει γιὰ νὰ μὴ «μαϊμουδίσει τὸν εὐρωπαῖο» ὅταν διαβάσει τὰ τέσσερα-πέντε αὐτὰ βιβλία; Νὰ παίξει κομπολόι; Ὅλ' αὐτὰ δὲν εἶναι σοβαρὰ—καὶ ἀπομένει γεγονός ὅτι ἡ στέρηση τοῦ ξένου βιβλίου εἶναι σκληρὴ γιὰ ὅσους στὸν τόπον μας διαβάζουσιν κάπως συστηματικά.

Ὅστόσο, μπορούμε, σ' αὐτὴ τὴ στέρηση, νὰ βροῦμε μιὰ παρηγοριά: ξαναδιαβάζοντας. Συναπέρνοντας ἀπὸ τὰ ράφια τῆς βιβλιοθήκης μας βιβλία ποὺ ἄλλοτε μᾶς ἐθελεξαν ἢ ποὺ ἔδωσαν μιὰ γόνιμη κίνηση στὴ σκέψιν μας. Δὲ θὰ βροῦμε ἴσως σ' αὐτὰ ἐκείνη τὴ ζωηρὴ, τὴν ὀξεία εὐχαρίστηση ποὺ μᾶς δίνει κάποτε τὸ καινούργιον βιβλίο, δὲν κινδυνεύουμε ὅμως καὶ νὰ νοιώσουμε τὶς ἐπίσης ζωηρὰς ἀπογοητεύσεις ποὺ συχνότερα μᾶς ἐπιφυλάττει.

Τὰ καινούργια βιβλία ἔχουν μιὰ ψυχὴ κλεισμένη, ὅπως τῶν προσώπων ποὺ μᾶς παρουσιάζουν καὶ ποὺ δὲν τάχαμε ἰδεῖ ποτὲ πρῖν. Ἐνῶ τὰ παλιὰ βιβλία ποὺ ζοῦν κάπως ξεχασμένα στὶς βιβλιοθήκες, εἶνε σὺν τὰ τοπεῖα ἐκεῖνα τῆς γεννέτειράς μας, ποὺ καὶ ὅταν ἀκόμα τάχουμε ἐγκαταλείψει ἀπὸ χρόνια, ἀποτελοῦν πάντα τὸ φόντον, — τὸ ἀμυδρὸν καὶ ἀπομακρυσμένον, — τῆς ψυχῆς μας. Ξέρουμε, πηγαίνοντας πρὸς αὐτὰ τί θὰ βροῦμε. . .

Κι' ἂν συμβεῖ κάποτε νὰ μὴ τὸ βροῦμε, ἂν τὸ θέλητρο ἐνὸς ἔχει ἐξατμισθεῖ σὺν ἀρωμα καὶ ἀπὸ ἓνα ἄλλο ἔχει φύγει πᾶ τὸ παλιὸ ἐνδιαφέρον, καὶ τότε ἀκόμα δὲ θάχουμε χάσει μάταια τὸν καιρὸν μας ξαναδιαβάζοντας τα. Κάποιον κέρδος θ' ἀποφέρουμε. Τὸ γύρισμά μας πρὸς αὐτὰ θὰ μᾶς ἐπιτρέψει νὰ συνειδητοποιήσουμε πόσο ἐμεῖς οἱ ἴδιοι ἔχουμε προχωρήσει σὲ πνευματικότητα. Γιατί περὶ αὐτοῦ πρόκειται: ἓνα βιβλίο ποὺ ἄλλοτε μᾶς ἱκανοποίησε καὶ σήμερον δὲ μᾶς ἱκανοποιεῖ, εἶνε ἓνα βιβλίο ποὺ τόχουμε ξεπεράσει. . .

ΚΩΣΤΑΣ ΟΥΡΑΝΗΣ